

ŚIST

Świętokrzyski Instytut Samorządu Terytorialnego

Federacja

2022

Federacja jest podmiotem posiadającym osobowość prawną, zarejestrowanym w Krajowym Rejestrze Sądowym jako związek stowarzyszeń stworzony przez organizacje pozarządowe (a nie osoby fizyczne).

Organizacje pozarządowe posiadają szerokie możliwości współpracy z otoczeniem, zarówno wewnątrz sektora, jak i poza nim. W przypadku współpracy poza sektorem, główną motywacją jest przede wszystkim wsparcie materialne – finansowe jak i niefinansowe, natomiast oczekiwania wobec innych organizacji pozarządowych skupiają się głównie wokół kwestii niematerialnych. Wśród celów, dla których podejmowana była współpraca z innymi NGO dominuje potrzeba integracji środowiska lokalnego oraz poszerzanie kontaktów. Drugim najczęstszym celem podejmowania współpracy wewnątrzsektorowej jest wymiana doświadczeń, metod działania oraz wiedzy. Natomiast motywy związane z pozyskiwaniem zasobów materialnych pojawiają się dopiero na trzecim miejscu [GUS].

Formalnie federacja to związek stowarzyszeń, który mogą utworzyć co najmniej trzy stowarzyszenia. **Fundacje i inne organizacje pozarządowe mogą należeć do federacji, ale nie mogą samodzielnie jej powołać. Do tego niezbędne są stowarzyszenia.**

Jak wspomniano, nie jest możliwym stworzenie federacji tylko przez fundacje. W obecnym systemie prawnym brak jest odpowiedniej formy prawnej dla zrzeszenia się fundacji, choć mogą one być członkami federacji założonych przez stowarzyszenia, oczywiście o ile ich statuty przewidują taką możliwość.

Z kolei stowarzyszenia zwykłe, grupy nieformalne nie mogą być członkami zwyczajnymi związku stowarzyszeń, ponieważ zabrania im tego ustawa Prawo o stowarzyszeniach (art. 42). Mogą jednak z nimi współpracować lub być członkami wspierającymi. Założycielami i członkami federacji mogą być także inne osoby prawne, z tym że osoby mające cele zarobkowe mogą być tylko członkami wspierającymi.

Organizacje pozarządowe mogą wzajemnie ze sobą współpracować w formie:

- **Sieci** – oparta na luźnych, nieformalnych zasadach, tworzona głównie w celu wymiany informacji;

- **Koalicji** – dzielą się nie tylko informacjami, ale także własnymi środkami i zasobami, a członkostwo w niej jest bardziej stabilne niż w sieci;
- **Federacja** – **budowana przez organizacje tworzące wzajemne powiązania wokół konkretnego i dalekosiężnego celu, przyjmuje sformalizowaną strukturę i zasady działania zawarte w statucie oraz innych oficjalnych dokumentach.**

W Polsce, wśród federacji, można zauważyć 3 typy:

- **Federacje branżowe** – skupione wokół tej samej tematyki i obszaru problemowego, np. wokół pomocy społecznej - Samarytańska Federacja Organizacji Pozarządowych, czy ekologii - Polska Zielona Sieć;
- **Federacje terytorialne** - zrzeszające NGO z różnych branż, ale działających i/lub zarejestrowanych na tym samym terenie, np. Federacja Małopolska Pozarządowa, Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych;
- **Federacje jednolite** – zrzeszające organizacje o podobnej misji i celach oraz opartych na zbieżnych standardach i modelach działania, np. Małopolska Sieć LGD, Federacja Polskich Banków Żywności

Zasady powoływania i działania federacji są określone w ustawie - Prawo o stowarzyszeniach. Najczęściej w nazwach federacji spotyka się słowa: związek, forum, partnerstwo, wspólnota.

Zgodnie z art. 6 ustawy o sporcie także co najmniej trzy kluby sportowe mogą utworzyć związek sportowy w formie stowarzyszenia lub związku stowarzyszeń.

Z doświadczenia działania federacji wynika, iż cele działania parasolowej organizacji uzależnione są od przyczyn powstania Federacji. Wiele związków NGO powstaje z oddolnej potrzeby organizacji członkowskich, jednakże w dobie konkursów grantowych promujących współpracę, nie tak rzadko powodem powstania, są zapisy projektów i wskazane rezultaty.

Z analizy działalności polskich federacji wynika, że działają w dwóch kluczowych obszarach: na rzecz otoczenia oraz dla dobra organizacji członkowskich. Federacje często odpowiadają za reprezentację organizacji członkowskich oraz działania rzecznicze na rzecz stanowienia prawa i procedur dotyczących danego problemu lub działania danej branży. Wspierają również

organizacje członkowskie, świadcząc różne usługi m.in. szkoleniowe, doradcze, ułatwiające wymianę informacji oraz realizację wspólnych przedsięwzięć i projektów.

Federacje, jako organizacje parasolowe, zrzeszają niezależne organizacje, co zarówno sprzyja poszerzaniu spektrum działania i budowaniu silnych relacji, ale również może stać się przyczyną trudności i konfliktów interesów.

Do korzyści płynące z federacji to:

- kontakty z innymi NGO, w tym o podobnym profilu i/lub z tego samego terenu;
- wzajemna pomoc i wymiana informacji/doświadczeń
- standaryzacja usług organizacji członkowskich
- poczucie siły i bezpieczeństwa
- szersze kanały promocji działalności

Do trudności można zaliczyć:

- konieczność utrzymania odrębnej organizacji, w szczególności kwestie prawne i finansowe;
- utrzymanie równowagi pomiędzy wspólnym działaniem, a niezależnością członkowskich NGO
- aktywizacja członkowskich NGO

Do utworzenia związku stowarzyszeń niezbędne jest:

1. spotkanie w gronie liderów, osób z organizacji zaangażowanych w tworzenie federacji,
2. zwołanie zebrania założycielskiego – uchwalenie przez założycieli statutu federacji oraz dokonanie wyboru władz (zarządu, organu kontroli wewnętrznej),
3. złożenie przez zarząd wniosku o rejestrację (wraz ze statutem, listą założycieli, protokołem z zebrania założycielskiego i uchwałami) do sądu rejestrowego (KRS),
4. przeprowadzenie przez sąd rejestrowy postępowania rejestrowego zakończonego wydaniem postanowienia o zarejestrowaniu związku,
5. dokonanie wpisu związku do KRS (Krajowego Rejestru Sądowego).

Bardzo ważnym etapem w tworzeniu federacji są spotkania. Budowę federacji trzeba rozpocząć podobnie jak tworzenie stowarzyszenia – od cyklu spotkań w gronie liderów organizacji, które łączy wspólny problem czy też podobne metody działania. Warto, aby działo się to w miejscach, w których na co dzień działają. Podczas spotkań i wspólnych dyskusji rodzą się więzi międzyludzkie, nawiązują się stosunki koleżeńskie oparte na odpowiedzialności i zaufaniu. Podczas nich okazuje się, że np. mamy podobne problemy organizacyjne i formalne wynikające z obowiązującego prawa lub praktyki jego stosowania. Na bieżąco również można się dzielić informacjami i wiedzą, w jaki sposób radzić sobie w sytuacjach problemowych.

Kolejnym etapem jest Zebranie założycielskie, będące pierwszym formalnym spotkaniem organizacji członkowskich w celu założenia federacji. Na początku dokonać należy wyboru przewodniczącego zebrania oraz protokolanta, który napisze protokół z zebrania założycielskiego. Podczas zebrania założycielskiego przewodniczący przedstawia cele związku stowarzyszeń oraz jego statut. Istotną czynnością podejmowaną przed podjęciem uchwały o utworzeniu federacji (związku stowarzyszeń) oraz przyjęciem statutu jest zebranie od przedstawicieli organizacji założycielskich uchwał zarządów lub walnych zebrań w sprawie przystąpienia do grupy inicjatywnej powołującej związek stowarzyszeń. Na zebraniu założycielskim powołuje się również władze federacji.

Jednym z głównych zadań federacji jest tworzenie przestrzeni do wyrażania różnorodnych opinii oraz mechanizmów, dzięki którym głosy te mogą w ogóle zaistnieć w debacie. Decyzja o utworzeniu federacji lub o przystąpieniu do już działającej struktury świadczy o gotowości organizacji do prowadzenia współpracy z innymi organizacjami oraz o jej świadomości na temat rangi sektora pozarządowego i konieczności jego wzmocnienia.